Viorica *LIFARI*

SUBSTANTIVUL CA MIJLOC DE EXPRIMARE A DIATEZEI ÎN LIMBA ENGLEZĂ

Adversarii interpretării și clasificării ontico-semantice a părților de vorbire afirmă că acțiunile sunt desemnate nu numai prin verbe, ci și prin substantive (a merge – mersul, a munci – munca), iar conținutul foarte apropiat poate fi transpus în forme sau tipare lingvistice diferite (alb – a albi – albul) [1, p. 34-35]. Diateza, la rândul ei, poate cunoaște și alte forme decât cele verbale.

În funcție de tipul de verb de la care sunt derivate, substantivele pot exprima diatezele: activă, pasivă, reciprocă și reflexivă. Diateza redată de substantiv și tranzitivitatea verbului (de derivat) se află în raport direct. Dacă verbul este tranzitiv, substantivul format de la el poate comporta sensurile diatezei active și pasive, în dependență de context și de funcția sintactică. O importanță considerabilă are semnificația lexicală a verbului, deoarece de la pasivul lexical nu poate descinde un substantiv activ. Exprimarea reciprocității și reflexivității cu ajutorul substantivelor solicită ca verbul de derivat să fie intranzitiv.

În ceea ce privește frecvența lor în contexte, substantivele cu sens activ ocupă primul loc, cele cu sens pasiv și reciproc – al doilea, iar cele cu valoare reflexivă se situează pe ultimul loc.

Substantivele exprimând diateza se formează cu ajutorul sufixelor și al prefixelor, cele mai răspândite fiind: *-tion / -sion, -ee, -ment, -ant, self-, -ing*. De exemplu:

(1) *An* ***invasion of Iraq*** *took place last night*. (5, p. 6)

Substantivul *invasion* (de la *to invade*) poate avea atât sens activ, cât și pasiv, exprimând situația din aceste două perspective. În exemplul (1) acesta redă perspectiva pasivă, deoarece „Irak-ul" suferă acțiunea ce se răsfrânge asupra lui; o altă țară, agentul neexprimat sintactic, o înfăptuiește.

În enunțul (2), ***The Roman invasion of England***... (3, p. 768), agentul este redat lexical, iar substantivul *invasion* exprimă, ca și în exemplul (1), diateza pasivă.

BDD-A20646 © 2007 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:52:49 UTC)

Dacă agentul [*engl.* Agent] acțiunii nu este exprimat, semnificația substantivului nu se modifică, iar atunci când obiectul [*engl.* Pacient] nu este evidențiat, avem a face cu predicația activă:

(3) ***The Roman invasion*** *happened twice.*

Multiple substantive derivate de la verbe cu ajutorul sufixului *-ee* relevă semul [+Pasivitate] și, fiind utilizate în enunțuri în funcție de complemente cu verbul predicat la diateza activă, ele își mențin semnificația lexicală pasivă. De exemplu:

(4) *The panel of private citizens will be evenly divided between* ***appointees*** *of Republicans and Democrats.* (5, p. 3)

În funcție de subiectul gramatical sensul acestor substantive poate să se modifice și pentru că semnificația lexicală o contrazice pe cea gramaticală. În cazul în care verbul predicat e utilizat la forma diatezei pasive, semnificația substantivului rămâne pasivă, iar alteori, dacă verbul predicat este la diateza activă, semul [+Pasivitate] se neutralizează. De exemplu:

(5) *…so* ***the nominee*** *can be confirmed by the Senate and on the job at the moment of the agency's birth.* (5, p. 3)

(6) *Teabing was provided with what he wanted here at Biggin Hill, and* ***the employees*** *reaped the benefits.* (2, p. 205)

În propozițiile citate mai sus, substantivele „pasive" s-au format de la verbe cu ajutorul sufixului *-ee.* Acesta nu indică întotdeauna semnificația diatezei pasive, existând și alte substantive cu acest sufix, ce denumesc ocupația sau profesia unei persoane. Ele au valoare activă și reprezintă omonime gramaticale. De exemplu:

(6) *The non-profit entity will be governed by an independent Board of* ***Trustees****.* (6, p. 1)

Substantivele formate de la verbe reciproce redau semnificația corespunzătoare, fiind însoțite de cuvinte ce intensifică acest sens. De exemplu:

(7) *Of course it's progress that two major countries* ***have reached agreement*** *on a certain issue.* (4, p. 1); (7a) *…have reached* ***mutual agreement****.*

Valoarea reciprocă a substantivului poate fi intensificată și de prepoziția *between,* urmată de agenții acțiunii:

(8) *The pope's appearance before Parliament was perhaps most significant as a new, potentially warmer chapter in the turbulent* ***relationship between the Roman Catholic Church and Italy****…* (5, p. 2)

Adjectivul posesiv, ca determinant al substantivului reciproc, indică participanții situației, implicând coexistența semelor [+Reciprocitate], [+Posesivitate] și [+Proces]. De exemplu:

(9) ***Their agreement*** *was too great for coincidence.* (2, p. 7)

Din exemplele analizate se observă că substantivele cu semul [+Reciprocitate] îndeplinesc funcția sintactică de subiect și complement circumstanțial.

Asemenea substantivelor cu semnificație pasivă, cele reciproce își exprimă conotația în cadrul unui context mai larg. De exemplu:

BDD-A20646 © 2007 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:52:49 UTC)

(10) *We all know that* ***this association*** *(of Vatican and Italian government) gone trough widely different phases and circumstances ...* (5, p. 2)

Alteori substantivul cu valoare reciprocă realizează funcția de subiect al unui enunț cu verbul la diateza pasivă, exprimată gramatical. În acest caz, el sugerează o situație în cadrul alteia, reprezentând „modusul" desfășurat sau nedesfășurat. Construcția poate fi încadrată în formula: (X+Y)+Z, în care (X+Y) reprezintă reciprocitatea, iar Z – situația pasivă. De exemplu:

(11) ***The argument was decided*** *in favour of nature when Galapagos Islands were chosen as the first world heritage site*. (5, p. 5)

Cele relatate mai sus ne permit să afirmăm că semul [+Reciprocitate] al substantivelor poate fi exprimat explicit, implicit și parțial atunci când desemnează numai un participant. Substantivele în cauză implică semnificația de reciprocitate, cumulând semele [+Posesivitate] și [+Apreciere].

Substantivele reflexive sunt mai puțin numeroase, construite de la verbele respective prin intermediul sufixului *-ing* sau *-tion* și prefixului *self-*, accentuând caracterul generalizat al procesului: *to wash oneself – self-washing, to defend oneself – self-defence, to examine oneself – self-examination, etc.* Agentul acțiunii poate fi notat prin pronumele posesiv antepus substantivului reflexiv: (12) *They were calling for revolution and <u>self-defence</u> against „fascist and racial brutality"*. (3, p. 1311)

Majoritatea substantivelor de acest fel se referă la activitatea individuală, la „eul" persoanei, la caracterul și abilitățile ei, multe dintre ele fiind sinonime. De exemplu: (13) ***His monumental self-assurance*** *was based upon his complete faith in his own ability*. (3, p. 1311)

Prin urmare, substantivul poate cunoaște patru diateze semantice.

Funcția sintactică a substantivului derivat poate să nu indice semul lui, de aceea se ia în considerație sensul lexical al verbului de la care derivă substantivul. Substantivele formate de la verbele redând actul comunicativ, asociate pronumelui posesiv, au valoare activă, pe când cele derivate de la verbe ce exprimă emoții au sens pasiv. În îmbinare cu un adjectiv, substantivul pasiv exprimă „modusul" nedesfășurat, fapt care sugerează încorporarea unei situații în cadrul alteia. În calitate de complement (direct, circumstanțial), substantivul are semnificație pasivă, iar în funcție de atribut comportă semnificație activă. Substantivele formate de la verbe determinate adjectival capătă pe lângă semul de [+Pasivitate] pe cel de [+Modalitate].

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Evseev, I., *Semantica verbului*, Timișoara, Editura Făclia, 1974, 182 p.
2. Brown, D., *The Da Vinci Code*, Penguin Classics, 280 p.
3. Collins Cobuild, *English language Dictionary*, London and Glasgow, 1990, 1703 p.
4. *International Herald Tribune*, Friday, October, 1, 2002, 20 p.
5. *International Herald Tribune*, Saturday-Sunday, November 15, 16-17, 2002, 40 p.
6. *Mortgage Information,* No 2, February, 2006, 20 p.

BDD-A20646 © 2007 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:52:49 UTC)